

БІБЛІОТЕКА
НАУКОВОГО ТОВ. ІМ. ШЕВЧЕНКА.

~~11743~~

ДОДІ

5/10/10

5/10/10

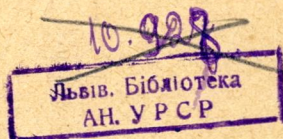
~~11743~~

10

о. Олекса Бобикевич.

(З посмертних паперів.)

В Н Е Б І

Л Ї В І В.
Накладом Бячеслава Будзиновского.
З друкарні Манецких.

Львівська державна
наукова бібліотека

№

6540

115(2-46)5-651

Супротив того, що в пам'яті нашого загалу зачинає затирати ся образ подій в 1897 році, котрі о. Олексі Бобикевичеви дали тему до написання прегарної патриотичної поеми „В Небі“, пригадаємо сей кровавий 97 рік.

Були се вибори до державної ради, коли президентом міністрів був поляк граф Казимір Бадені. Руский народ був так приготований до сих виборів і так зорганізований, що як би уряди поступали так строго законно, як поступають в інших краях Австрії, або як поступають прускі урядники в Познанщині, то у всіх руских округах були би вийшли самі незалежні рускі послы. Але — найбільша свідомість і найліпша організація не допоможуть там, де против неї виступить безправство.

На підставі угоди Поляків з Віднем, з Галичини може вийти до державної ради найбільше 8 Русинів, але тільки таких, о котрих надіють ся, що ніколи не будуть порушувати в державній раді польско-руських справ. Щоби не допустити більшого числа руских послів і щоби звалити всякого „непевного“ кандидата, дозволені

суть всі способи і сими способами побито руский народ також при виборах в 1897 році.

Одним з способів зваления кандидата руского народу, є сфальшована ліста виборча, тайні правибори і недопущене руских правиборців до голосованя, щоби „вийшли“ такі виборці, котрі дадуть голос на польского кандидата. Всі ті средства були ужиті при правиборах з четвертої курії в Чернієві станиславівського повіту дня 26 лютого 1897 року. Правибори переводив секретар староства Кароль Штрассер. Коли він в полудне перервав вибори і відійшов обідати, хлопи заглянули в папери і побачили, що голоси віддані виборцями на хлопів, були записані на кількох жидів. Коли Штрассер вернув, заявив, що правибори з IV курії вже закінчені і зачав переводити правибори з V. курії. Коли хлопи побачили, що жида голосують по два і три рази, зачали голосно протестувати і відгрозжувати ся жидам. Тогди комісар перервав вибори і від'їхав до Станиславова.

На другий день прийшли жандарми і зачали арештувати всіх тих хлопів, о котрих жида говорили, що вони піддержують духа в громадї. Арештовано девять хлопів і сковано. Церковні дзвони задзвонили на алярм, збігло ся ціле село. Хлопи заявили, що підуть до міста разом з арештованими. Тогди жандарми добули шабель. Хлопи розступили ся і зачали утікати. Однак жандарми, хоч їм вже не грозило ніяке небезпеченство, пустили ся за утікаючими і зачали рубати шаблями. Оден з них, жандарм Паньків

пробив багнетом виборця Петра Стасюка. Двох хлопів ранено легко, трох тяжко. Жандарми лишили трупа на місці і пігнали арештованих до міста. Прокуратория обжалувала 25 хлопів о повстанє і злочин публичного насильства, але суд увільнив всіх арештованих. Жандарм Паньків лишив ся дальше в службі.

Про сего Петра Стасюка пише Олекса Бобикевич в поемі „В Небі“ і тим виставив жертві галицких виборів памятник, котрого час вже не знищить. Даючи Стасюкови сей памятник, полишив нам Олекса і по собі вічну памятку.

За райсков брамов, за порогом неба
Старенький дверник спер виски на руки;
Сидить, чекає, чи втворить не треба.
Часом табаки зажеє зі скуки,
Почеше волос білою рукою,
Зівне, покрутить сивов головою,
Бо думка в него печальна, трівожна:
„Так дальше жити, вже—бігме не можна!“
Небо — річ добра, що то говорити:
Нема турботи, гризоти, фрасунку
І вікт не кепский, і є досить пити.
Нема ту — правда — пільзненського трунку,
Та за те „Messwein“ — чери кільки хочеш,
Хоть-би коновков, зуби прополочеш.
Лиш товариство — що правда — погане,
За добре польске казино не стане.
В літах послїдних — то вже годї знести,
Така голота в небі ся громадить,
Що ні з ким людской бесїди завести,
Не то, щоб „чесну кумпанїю“ зладить. —
Єсли так дальше, то за штири літа
Будуть ся люде до пекла просити.
Бо товариство прецінь — річ велика;
Сеж — половина щастя чоловіка. —
Ще в першій класї — гаразд. Там що днини
Павло, або хто, з Мойсеєм під руки
Ідуть на спацер. А два херувими
Несуть їм пальта. Їм не має скуки:

Підійдуть, стануть, руками махають...
 О політиці живо розправляють,
 А вся голота з далека шапкує.
 Ім і не в думці, що небо шванкує. —
 А Петро бідний — его надгорода
 Се то, що перший знає між святими,
 Що дієсь в світі? Знає від народа,
 Що йде крізь браму. І тії новини
 Розповідає на сесію йдучи,
 І святих дурить — що він всевідучий.
 А нині? Нині вже цікавих вістий
 Не ма, й не ма що другим розповісти.
 Коли наймав ся за сторожа брами,
 Веселі були тогді тут години.
 Були розмови з всякими панамі,
 Що хвиля вісти, що хвиля новини!
 ◀ райські врата скрипіли що хвиля,
 І проходило мучеників сила:
 Лицарів славних, що жите віддали
 За святу правду, та за ідеали. —
 А кождий гордий на прожиті труди,
 Розповідає, які терпів муки.
 Вказує гордо на пробиті груди,
 Пробиті ноги, порубані руки...
 А кождий радий — як лицар правдивий,
 Ще не у небі, а уже щасливий! >
 То старий слуха, з радости заплаче
 І поцілує у чоло козаچه. —
 І заки пустить у небесні двери,
 Перше табаков трактує російсков,
 О всьо питаєсь а і сам говорить:
 Як єму жилось у Христовім війську. —
 То знов питає, то знову трактує,
 Поки з надвору другий не штурмує.
 І ся балачка — то ціла заплата
 За те, що дбає про небесні врата. —

А нині? — Тихо як посеред глуші,
 З ранку до ночі чекає на душі,
 А душ не видно. Хиба стара баба
 Зашкроба в двері, що увійти рада;
 Не щоби діло яке учинила,
 Ні! лізе в небо — бо грішить не вміла...
 Старий отворить, за паспорт питає,
 Плюне, пропустить, тай далі дрімає.
 Або з'явить ся панна коло брами,
 Суха, зубата — мумія готова.

Пхаєсь до неба аж з двома котами
 „Бо сповідатись їздила до Львова
 „І шкаплірж дали їй Василяне...
 Старий не стерпить: косим оком гляне,
 Каже:

„То штука дівство сохрانیти,
 „Сли тих не було, що хотіли-б брати?“
 Або кругленький поник з пелерінов
 З письмом похвальним від Святого Юра
 Пхає ся в браму, трясє черевини,
 Рад, що дісталась така сінекура.
 „Послушний властям. Не грішив, бо сало
 Тай чин високий грішить не давали... >
 Старий знов крутить головов:

„Пан Отче!
 „Вам мабуть в небі жити ся не схоче!“
 Старий вже двичі просив о димісію.
 Радив слідити: де злого причина;
 Радив післати на землю комісію;
 Бо ясно бачив старими очима,
 Що там, на світі щось ся попсувало,
 Сли кандидатів до неба так мало,
 Тай ще до того лиш сама голота;
 Якось там кепсько мусить йти робота.
 Сїв. Ще раз шкварить письмо до Столиці.
 Кладе грубі букви на грубій бумазі,

Щоб кожний видів, що то не дрібниці,
А важні справи піддає розвазі.

Бо знав, що в небі — так як і усюди

Ті референти — то ліниві люди:

Читає „рубрум“ а до середини

Й оком не гляне — і до коша кине.

„Воньми! о Боже і Ти Святий Сину

„І святий Душе і Достойні Райці!

„Воньміть сій просьбі! Звільніть мене з чину!

„Дзвоню ключами віків девятнайцять,

„Стережу брами і раю пильную,

„Дальше не годен. Бо з нудьги зварюю.

„Врешті днесь чин сей може обіймити

„Вже перший ліпший Гаврило Микита...

„Бо таких самих, як в рай лізуть нині,

„Колись, як ми ще по землі ходили,

„Спаситель шнуром гонив із святині,

„Щоби жидівської церкви не сквернили,

„А такі нині за „пан-брат“ із нами,

„А я їм мушу отворити брами,

„Бо мають паспорт. Тай ще Ђзуїта

„Під саму браму підводить зі світа...

(„Ще й сам задзвонить, а самий вертає,

„Вже чи на землю, чи в пекло? — не знаю).

„Тож я Вас прошу у сю важку хвилю,

„Розгляньтесь добре по наших хоробах,

„Бо щось... зачало заносити гниллю...

„Чи не зробив ся там на землі промах?

„Чи там наш закон любви і братерства

„Не заступив вже — рескрипт з міністер-
[ства?...

„А если люде змінили натуру,

„Може-б завести нову процедуру...

„Врешті річ Ваша, розберіть се самі

„Лише возміть си сї ключі від брами.

Писав, писав він. А далі утома
 Змогла старого і душу і тіло;
 Спер чоло лисе на краю ослона,
 Тай захріп твердо аж небо дудніло. —
 А у ту пору Пречистая Мати
 З княгинев Ольгов вийшли погуляти
 В сторону брами. Ідуть поволеньки,
 Аж: над папером дрімає старенький.
 Перо за ухом, а від атраменту
 На кінци носа — гейби муха сіла...
 А на лисині — мов марка з патенту.
 Вже Ольга сміхом бухнути хотіла...
 Але Пречиста бумагу читає
 Солодким зором. Легонько всміхаєсь
 І взяла перце Ручков як лелія,
 Пише:

„Ключі сі беру я — Марія“.

Пішли. Ключі-ж забрали з собою. —
 Старий спав довго. Аж нараз зірвав ся...
 Хтось стукав в браму твердою рукою,
 Що аж по небі гомін розлягав ся.
 Хап за ключами — а ключів не має.
 Глип на папери — а папір сіяє...
 Протер він очи, чеше потилицю:

„Ей! чи не стрілив я яку дурницю?!

„Як то? Марія? Сама Божа Мати

„Була тут? Взяла ключ? Чин обіймила?

„І сама хоче мене злюзувати?

„Той чин, котрим я трактував Гаврила,

„Она хотіла-б приймись? В таку пору?!—

А той тимчасом кричить із надвору:

„Гей! отворіть там! бо я маю право!“

„Я за те право заплатив керово!

Глянув він оком в малу скалubenьку,
 Бачить: хлоп руський. Вишита сорочка,
 Широкий черес, на плечах дзьобенька,

Сива крисаня з павою в два очка. —
 На груди рана велика, кровава,
 Ціла сіяє мов зоря яскрава.
 Старий аж стряс ся. Давно вже давно то
 Такий пашішер не йшов крізь ворота!
 Засуєтив ся... Мацнув ще раз
 За тото місце, де ключ клав звичайно...
 Дарма!

„Якаж то зміна від учера?!!

„І чи все тоє стало ся случайно,
 „Чи може — може Божа всевідучість,
 „Відкрила Божій Матери будучність,
 „І Вна — Пречиста знала вже наперед,
 „Що таким гостям прийдєсь втвирать
 [двері?!

А гість тимчасом воюзав з дверима,
 Що аж скрипіли дошки тисовії.
 З початку гримав, далі пер плечима,
 І чим раз дужше кричав:

„Що ся діє?

„Гей! отворіть же! бо я маю право.

„Я за те право заплатив кєраво.

„Чи і в Вас в небі, як в нас в єгомостє:

„Пани в покоях, а хлоп в сїньох — гості?!

Засміявсь старець:

„Козача натура!“

Підійшов д брамі захвав ніс до дірки:

„Гей! чуєш мой там! Що ти за фігура,

„Що штурм пускаєш на божі одвірки?“

На хвилю стихло. Нарешті з надвору

Озвав ся голос:

„Отвирай! — говору

„Я — Петро Стасюк із під Станіслава,

„Що поклав душу за народні права!“

„Як, „поклав душу“? —

„В нас були вибори!“

„Ага! вибори!!...“ А чомуж ти, смику
 „Лиш сам приходиш? В вас кривд людских
 [гори...

„А гвери добрі... Громаду велику
 „Моглиб придбати для Божої хвали“...
 — „Чекай! поволи! нас буде цимало,
 „Най лиш хлоп руський з твердого сну
 [встане

„І свою хату замітати стане!... >

*

*

*

Тимчасом в небі давно уже знали,
 Що нині будуть лицаря витали.
 І Серафими зібрали музику,
 І нім Петро ще скінчив політику,
 Вже на майдані стояла громада,
 І готовилась незвикла парада.
 Зібралась також дяківська професія
 І йшла до брами велика процесія.
 А попереду — Пресвятая Діва
 У світлих ризах. Ключі й вінець несла,
 На синьо-жовту стяжку їх наділа.
 При Ній жіноча вся шаржа небесна:
 Княгиня Ольга у боярським строю
 А Євфрозина в печерським завою.
 З боків — дівтора дрібна, голопята
 Бігла й летіла — бо уся крилата. —
 Ішли ід брамі... З далека видніла
 Згорблена спина дверника старого,
 Що кукав в дірку — Не видів нікого,
 Аж го Пречиста ключем дотулила.
 Тогди відскочив, зробив дивну міну,
 Станув на боці — тай чеше лисину,
 Поки Марія дверий не отворить. —
 В порозі станув Чернівський виборець.
 Став. Зняв крисаню; Три рази хрестить ся,

Немов до церкви своєї вступає...
 Голову клонить ниско; а Цариця
 Козачу голов — цвітами вінчає.)
 І в тууж хвилю труби загреміли,
 Воркнули бубни, скрипки забреніли...
 Лицар підняв ся, очі му блищали,
 А кров на грудях жемчугом сіяла...
 І зложив руки перед Пресвятого:
 „Мамо Ти моя!! Тебе то! Тебе то!
 „Мав я на думці і перед собою,
 „Колим сі груди ставив під багнети!
 „А сі кервою пописані груди,
 „Се лист до Тебе від бідного люду:
 „Щоб допомоглась їм в борбі за свободу,
 „Щоб пізнав ворог, якого ми роду?!“
 Так мовив лицар. А цариця слуха,
 Руков знак дала, що „так має бути“!...
 А старий дверник долонями уха
 Надштукував си, щоби ліпше чути
 (Бо дяки страшний робили гармідер
 З „многая літа“.) — Врешті з товпись видер
 Тай бух на землю перед Божов Мамов,
 Кінця одежі доторкнувсь устами:
 „Царице! — мовить — Скарбе наш
 [великий!
 „Прости!!! Позволь ми ключі взять до
 [себе.
 „Вже більш не буду писати супліки!
 „Я патриот є: Я боявсь за небо!
 „Но коли вже руский хлоп — стає до бою
 „За права людські, то вже ся не бою...
 „Знаю, що вернуть ті часи щасливі,
 „Коли до неба йшли — святі правдиві. —

Стрий 13. вересня 1900.

Львівська державна
наукова бібліотека

№

6540

Львів. Бібліотека
АН УРСР

W. 228.

б
1
6540
0,45х0п (1987г.)

БІБЛІОТЕКА
НАУКОВОГО ТОВ. ІМ. ШЕВЧЕНКА.

~~11743~~

~~11743~~

ДОДАТОК